

Rola zrównoważonego ładu korporacyjnego dla polityki klimatycznej UE

Odpowiedź na pytanie, komu mają służyć spółki, tzn. w czyim interesie prowadzą działalność, posiada dla prawa spółek i ładu korporacyjnego kluczowe znaczenie. Wynika to naturalnie z faktu, że spółka, jako byt konwencjonalny "bez duszy" (Coffee, 1981, powołując się na Edwarda, Pierwszego Barona Thurlow), wymaga zewnętrznego przypisania interesu i celu. Granice planetarne rozwoju gospodarczego sprawiły, że pytanie to stało się naglące i stworzyły nowy zestaw faktów, które w znacznym stopniu obalają historyczne badania. W świetle najnowszych dowodów z dziedziny nauk przyrodniczych (raport IPCC, 2022), zmiany klimatu spowodowane przez człowieka są decydującym globalnym wyzwaniem naszych czasów. Wywołało to proces głębokiej transformacji społecznej i kulturowej - rewolucji zrównoważonego rozwoju - która stawia pod znakiem zapytania wiele podstawowych zasad organizujących działalność gospodarczą. W szczególności stopniowo podważane są wyobrażenia o roli spółek w społeczeństwie. Zasadniczo dąży się do zwiększenia odpowiedzialności przedsiębiorstw za realizację celów zrównoważonego rozwoju. W związku z tym pojawia się pytanie, **czy instytucje prawa spółek mogłyby zmienić ramy ładu korporacyjnego, aby dostosować postępowanie spółek do celów polityki klimatycznej.** „Zrównoważony ład korporacyjny” to słowo-klucz tej debaty.

Opierając się na odkryciach naukowych z dziedziny nauk przyrodniczych dotyczących planetarnych granic rozwoju gospodarczego, projekt podejmuje wyzwanie związane ze zrównoważoną reorientacją działalności gospodarczej. Celem projektu jest wniesienie wkładu do debaty na temat tego, w jaki sposób spółki mogą przyczynić się do realizacji celów polityki klimatycznej. W szczególności problem badawczy projektu dotyczy pytania, w jaki sposób cele polityki klimatycznej mogą być wspierane poprzez kształtowanie instytucji prawnych prawa prywatnego (prawa spółek), które kształtują ład korporacyjny. W związku z tym **celem projektu jest zbadanie roli ładu korporacyjnego dla polityki klimatycznej UE.**

W rozwiązywaniu problemu zmian klimatycznych spółki w naturalny sposób muszą znaleźć się w centrum uwagi ustawodawców. Powszechnie uznaje się ich zasadniczą rolę w łagodzeniu zmian klimatycznych poprzez redukcję emisji oraz wspieranie innowacji i adaptacji, które są niezbędne do stworzenia gospodarki o zero-emisyjnej. Podczas gdy instrumenty prawa publicznego, na przykład bezpośrednia kontrola emisji lub rozwiązania rynkowe, mają długą tradycję w służeniu jako instrumenty polityki ochrony środowiska, najnowsze zmiany w coraz większym stopniu podkreślają rolę prawa prywatnego, zwłaszcza prawa spółek, w realizacji celów polityk ukierunkowanych na zrównoważony rozwój.

Unia Europejska jest prekursorem w działaniach zmierzających do uznania spółek za kluczowych aktorów w realizacji polityki klimatycznej. Kamieniami milowymi w prawodawstwie były dyrektywa 2014/95/UE w sprawie sprawozdawczości niefinansowej oraz dyrektywa II 2017/828 w sprawie praw akcjonariuszy. Od czasu planu działania na rzecz finansowania zrównoważonego wzrostu w 2018 r. idea zrównoważonego ładu korporacyjnego jest bezsprzecznie obecna w agendzie politycznej Komisji Europejskiej, co zaowocowało Inicjatywą na rzecz zrównoważonego ładu korporacyjnego (lipiec 2020 r.). Wynikiem tego jest Inicjatywa na rzecz Zrównoważonego Ładu Korporacyjnego (lipiec 2020). 23 lutego 2022 r. opublikowano propozycję dyrektywy w sprawie należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw (CSDD). Kilka państw członkowskich UE (np. Francja, Włochy, Niemcy) podjęło również różne działania w zakresie krajowego prawa spółek. Chociaż inicjatywy te sygnalizują „zielony zwrot” w prawie spółek, w niektórych państwach członkowskich UE nie pojawiła się żadna znacząca debata na ten temat.

Wstępne badania, które doprowadziły do powstania koncepcji niniejszego projektu, pozwoliły na zidentyfikowanie kilku luk badawczych (luka metodologiczna, luka normatywna, luka odpowiedzialności, luka dostosowania). Celem projektu jest zmniejszenie tych luk. Interdyscyplinarny charakter badań wymaga poszerzenia zestawu narzędzi metodologicznych. W szczególności projekt ma na celu przezwyciężenie metodologicznego zawężenia w nauce prawa spółek, które doprowadziło do dominacji podejścia zorientowanego na efektywność, opartego na metodzie prawa i ekonomii, a także pochłonęło i wyciszyło dyskurs na temat różnych potencjalnych celów prawa spółek i nadzoru korporacyjnego oraz spowodowało oderwanie dialogu naukowego od opartej na wartościach i teorii dyskusji na temat źródeł legitymacji i normatywności.